

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації**

Шилюка Петра Петровича,

здобувача ступеня доктора філософії

з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

на тему:

**«Економічні дисбаланси та механізми стабілізації підприємств
будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності»**

1. Актуальність теми дисертації

Дисертаційна робота П. П. Шилюка присвячена вирішенню актуального наукового завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів та формування економічного інструментарію ідентифікації, оцінювання й стабілізації економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності.

Актуальність теми визначається сучасними умовами функціонування підприємств будівельного девелопменту, для яких характерними є висока капіталомісткість, тривалі інвестиційні цикли, складна мультипроектна структура, взаємозалежність проектів у межах портфеля, значні часові лаги між інвестуванням, створенням будівельного продукту та його монетизацією, асинхронність грошових потоків, залежність від зовнішнього фінансування, ресурсного забезпечення й мережі контрагентів.

За таких умов локальне відхилення одного з параметрів діяльності здатне набувати кумулятивного характеру, поширюватися між функціональними контурами підприємства та трансформуватися у стійкий системний дисбаланс. Особливої значущості проблема набуває в умовах воєнних і повоєнних структурних зрушень, нестабільності фінансових ринків, коливань вартості ресурсів, зміни платоспроможного попиту, порушення логістичних ланцюгів та високого рівня невизначеності параметрів зовнішнього середовища.

Актуальність дослідження посилюється тим, що значна частина відомих методичних підходів орієнтована переважно на констатацію вже сформованого кризового або фінансово нестійкого стану підприємства, тоді як специфіка будівельного девелопменту потребує інструментів *ранньої ідентифікації латентних порушень економічних пропорцій*, оцінювання міжконтурної трансмісії дисбалансів та визначення моменту переходу від локальної корекції до структурної стабілізації. Саме на подолання цієї науково-методичної прогалини спрямовано дисертацію П. П. Шилюка. Автором запропоновано досліджувати дисбаланс не як одиничне погіршення фінансового показника, а як системну невідповідність економічно необхідних пропорцій підприємства, що має структурний, динамічний, кумулятивний та пороговий характер. Такий підхід відповідає логіці сучасної

економіки підприємства і створює підґрунтя для переходу від реактивного антикризового управління до превентивно-діагностичної та режимно-адаптивної моделі стабілізації. Основна спрямованість роботи сформульована автором як раннє виявлення порушень фінансово-інвестиційних, ресурсних, портфельних і відтворювальних пропорцій, визначення режимів функціонування та обґрунтування диференційованих механізмів відновлення економічної спроможності підприємств.

2. Зв'язок теми дисертації з науковими напрямами університету та кафедри

Тематика дисертаційної роботи відповідає науковому профілю Київського національного університету будівництва і архітектури та кафедри менеджменту в будівництві у частині дослідження закономірностей функціонування будівельних підприємств, розвитку економіки підприємства, формування інструментарію економічної діагностики, управління економічною стійкістю та підвищення ефективності функціонування суб'єктів будівельного девелопменту.

Наукові результати роботи спрямовані на розвиток методичного апарату спеціальності 051 «Економіка», насамперед у межах економіки підприємства, економіки будівництва, економічної діагностики, антикризового управління, моделювання економічної стійкості та обґрунтування управлінських рішень в умовах невизначеності. Результати дисертації отримані в межах виконання низки фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт. Зокрема, у межах НДР «Розбудова сучасного аналітичного інструментарію девелоперського управління підрядним будівництвом» (державна реєстрація № 0115U000860) «Розвиток управлінської взаємодії інституційних учасників девелоперських проєктів» (державна реєстрація № 0121U111793). Зміст дисертації органічно поєднує фундаментальну складову — розвиток категоріального апарату та теоретико-методологічних положень щодо економічної рівноваги, дисбалансів і системної невизначеності — із прикладною складовою, представленою методами ідентифікації, оцінювання, режимної класифікації та вибору стабілізаційного впливу.

3. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів

Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням. У роботі визначено об'єктом дослідження процеси функціонування підприємств будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності та подолання економічних дисбалансів у їх діяльності, а предметом — теоретико-методологічні, методичні та прикладні засади ідентифікації, оцінювання економічних дисбалансів та формування диференційованих механізмів їх стабілізації.

Особистий внесок П. П. Шилука полягає у постановці й комплексному розв'язанні наукового завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад і формування методичного забезпечення ідентифікації, оцінювання та стабілізації економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту.

Автором:

- узагальнено генезис економічних уявлень про рівновагу, збалансованість і дисбаланс;
- уточнено економічну сутність категорії «економічний дисбаланс підприємства» та здійснено її розмежування з поняттями відхилення, диспропорції, ризику, нестійкості та кризового стану;
- розвинуто концепцію системної невизначеності як багаторівневого середовища формування та трансмісії економічних дисбалансів;
- сформовано морфологічну типологію економічних дисбалансів та причинно-наслідкову архітектуру їх поширення;
- розроблено методичний інструментарій ідентифікації структурних і динамічних дисбалансів;
- сформовано систему індикаторів у площині «проект — портфель — підприємство»;
- запропоновано класифікацію режимів економічного функціонування підприємств;
- розроблено диференційований стабілізаційний інструментарій та сценарний підхід до вибору траєкторій відновлення;
- здійснено емпіричну верифікацію методичних положень на панелі підприємств будівельного девелопменту;
- сформовано систему структурно-ресурсних, фінансово-інвестиційних та операційних механізмів стабілізації.

У дисертації безпосередньо зазначено, що всі положення, висновки, пропозиції, методичні підходи, моделі та практичні рекомендації, які становлять наукову новизну й виносяться на захист, отримані здобувачем самостійно; з праць у співавторстві використано лише результати, що становлять особистий науковий доробок автора.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів, висновків і рекомендацій

Достовірність і наукова обґрунтованість результатів забезпечуються логічною узгодженістю мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження; використанням системного, структурно-функціонального, процесного, динамічного та сценарного підходів; застосуванням комплексу економіко-статистичних та економіко-математичних методів.

Важливою перевагою роботи є поєднання класичної економічної діагностики із сучасними методами раннього виявлення нетипових станів і структурних порушень. Методичний інструментарій передбачає використання фазово зумовленого динамічного референта, робастного нормування, динамічного контролю відхилень, EWMA, CUSUM, багатовимірної оцінки нетиповості, у тому числі відстані Mahalanobis, аналізу синхронності та трансмісії дисбалансів, оцінки компенсаційного потенціалу підприємства.

Методологічно важливим є розмежування латентного тиску, фактичної проявленості дисбалансу та компенсаційної спроможності, завдяки чому

діагностика переноситься на стадію, коли негативний процес ще не трансформувався у системну дестабілізацію.

Обґрунтованість результатів також посилюється емпіричною перевіркою запропонованого інструментарію, аналізом чутливості до зміни порогових параметрів та побудовою карт економічної стабільності, які дають змогу простежувати переходи підприємств між режимами функціонування.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Наукова новизна результатів дисертації П. П. Шилюка полягає у розвитку теоретико-методологічних положень, удосконаленні методичних підходів та формуванні комплексного економічного інструментарію ідентифікації, оцінювання й стабілізації економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності.

Принциповою відмінністю дисертації є відмова від трактування нестійкості підприємства лише як результату погіршення окремих фінансових коефіцієнтів. Автор переносить центр дослідження на **порушення економічно необхідних пропорцій**, їх накопичення, міжконтурну трансмісію, здатність підприємства компенсувати відхилення та перехід між режимами функціонування.

Удосконалено:

- **методичний підхід до ідентифікації економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту**, який, на відміну від ізольованого оцінювання окремих показників, ґрунтується на встановленні порушень взаємозалежних пропорцій між джерелами фінансування, активами й зобов'язаннями, інтенсивністю інвестування, темпами створення та монетизації вартості, ресурсним забезпеченням і результатами діяльності, що забезпечує раннє виявлення формування економічної нестійкості;

- **систему оцінювання структурних і динамічних економічних дисбалансів**, яка інтегрує показники фінансової структури, боргового навантаження, оборотності капіталу, інвестиційної активності, результативності, ресурсної забезпеченості та часової узгодженості грошових потоків у площині «проект — портфель — підприємство»;

- **науково-методичний підхід до визначення режимів економічного функціонування підприємств**, заснований на комплексному врахуванні глибини порушення економічних пропорцій, тривалості та масштабів поширення дисбалансів, динаміки фінансово-економічних результатів і компенсаційних можливостей підприємства, що забезпечує розмежування станів від адаптивно збалансованого до кризово-контракційного;

- **економіко-організаційний інструментарій стабілізації функціонування підприємств будівельного девелопменту** через взаємоузгодження структурно-ресурсного, фінансово-інвестиційного та операційного механізмів у межах єдиного процесу керованої реконфігурації підприємства відповідно до профілю та глибини дисбалансу.

Набули подальшого розвитку:

— **теоретичне трактування економічного дисбалансу підприємства** як стану системної невідповідності економічно необхідних пропорцій, якому притаманні структурність, стійкість, взаємозалежність, кумулятивність, пороговість та здатність до поширення між функціональними контурами;

— **концепція системної невизначеності функціонування підприємств будівельного девелопменту** як середовища, в якому невизначеними є не тільки майбутні параметри діяльності, але й структура, інтенсивність і часові характеристики взаємозв'язків між економічними процесами;

— **морфологічна типологія та причинно-наслідкова архітектура економічних дисбалансів**, що дозволяє ідентифікувати первинне порушення економічних пропорцій та відокремлювати його від похідних фінансових, інвестиційних, ресурсних і портфельних наслідків;

— **науково-методичний інструментарій диференціації стабілізаційного впливу** залежно від функціонального профілю, глибини, зворотності дисбалансу, режиму функціонування, стану компенсаційного потенціалу й зовнішніх обмежень;

— **методика сценарного обґрунтування стабілізаційних траєкторій**, що передбачає формування альтернативних варіантів трансформації економічного стану підприємства та вибір стабілізаційної стратегії за критеріями результативності, повної економічної вартості й залишкового ризику з можливістю її коригування відповідно до зміни зовнішніх умов.

Отже, одержані результати не є механічним продовженням традиційної системи фінансового аналізу, а формують багаторівневу методологію переходу від **сигналу відхилення** — до **діагнозу дисбалансу** — **режиму функціонування** — **класу стабілізаційного впливу** — **сценарної траєкторії відновлення**.

6. Теоретичне значення виконаного дослідження

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні положень економіки підприємства щодо природи економічної рівноваги, дисбалансу, економічної стійкості та механізмів стабілізації в умовах системної невизначеності.

Автором сформовано цілісну логічну конструкцію, у межах якої економічний дисбаланс розглядається не як статичний стан або одиничне відхилення, а як динамічний процес порушення економічних пропорцій з власною морфологією, каналами накопичення, механізмами трансмісії, порогами критичності та різною здатністю до компенсації.

Теоретично значущим є введення в єдину методологічну площину понять *латентного тиску, проявленості дисбалансу, компенсаційного потенціалу, режиму функціонування, міжконтурної трансмісії та керованої реконфігурації*, що забезпечує поглиблення сучасної теорії економічної діагностики підприємства.

Розроблений підхід дозволяє розглядати стабілізацію не як окремий набір антикризових заходів, а як економічно обґрунтований процес

відновлення порушених пропорцій капіталу, ресурсів, фінансових потоків, інвестиційного портфеля та операційного циклу.

Результати дисертації можуть бути використані у подальших дослідженнях у сферах економіки підприємства, економічної діагностики, економіки будівництва і девелопменту, моделювання економічної стійкості, ризик-менеджменту, антикризового управління та стратегічного управління підприємствами.

7. Практична цінність результатів дослідження

Практичне значення дисертації полягає у можливості застосування розробленого методичного інструментарію для своєчасного виявлення та оцінювання економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту, визначення джерел їх виникнення, встановлення масштабу поширення та прогнозування впливу на ліквідність, боргове навантаження, грошові потоки, інвестиційну активність і результативність портфеля проєктів.

Розроблений інструментарій дозволяє підприємству перейти від постфактум-оцінки фінансових наслідків до системи раннього попередження, у межах якої управлінське рішення визначається не тільки значенням окремого показника, але й фазою реалізації проєктів, структурою портфеля, режимом функціонування підприємства та його компенсаційним потенціалом.

Запропоновані механізми можуть використовуватися при:

- розподілі фінансових і матеріальних ресурсів;
- узгодженні строків та обсягів інвестиційних і фінансових зобов'язань;
- коригуванні структури девелоперського портфеля;
- визначенні черговості реалізації проєктів;
- виборі між локальною корекцією, структурною реконфігурацією та кризовою контракцією;
- проведенні сценарного стрес-тестування;
- визначенні економічно прийнятної стабілізаційної траєкторії.

Результати дисертації впроваджено у практичну діяльність ТОВ «Архітектурно-будівельні новації», ТОВ БФ «Альфа-Сервіс», Інституту місцевого розвитку, використано у науково-експертній діяльності Академії будівництва України, а також в освітньому процесі Київського національного університету будівництва і архітектури при підготовці здобувачів за спеціальністю 051 «Економіка». У дисертації наведено відповідні довідки про впровадження та використання результатів.

8. Апробація результатів дослідження

Основні теоретичні положення, методичні розробки, результати емпіричних досліджень та висновки дисертації П. П. Шилюка пройшли належну апробацію.

Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, наукових форумах, круглих столах і семінарах, відображених у публікаціях [225–231],

що забезпечило можливість їх фахового обговорення, критичної оцінки та уточнення окремих методичних положень.

Апробація охоплювала проблематику економічної діагностики підприємств будівельного девелопменту, управління активами, оцінювання економічної спроможності, ідентифікації латентних дисбалансів, формування адаптивних бізнес-моделей, розвитку економічної стійкості та вибору механізмів стабілізації.

Важливо, що апробація результатів не обмежується лише їх конференційним оприлюдненням. Окремі методичні положення пройшли практичну перевірку на даних підприємств будівельного девелопменту, що забезпечило можливість оцінити чутливість запропонованих критеріїв, стабільність режимної класифікації та прикладну придатність механізмів стабілізації.

9. Публікації

Повнота оприлюднення основних наукових результатів дисертації є достатньою.

За матеріалами дисертаційного дослідження П. П. Шилюком опубліковано 20 наукових праць, у тому числі:

- 8 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»;
- 5 статей у закордонних періодичних виданнях, з яких одна є одноосібною;
- 7 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

З урахуванням особистого внеску здобувача заліковий обсяг восьми статей у фахових виданнях України становить шість публікацій: чотири статті підготовлено з одним співавтором, а чотири статті з кількістю співавторів понад дві особи зараховуються у відповідній частці.

Тематика публікацій послідовно відображає логіку дисертаційного дослідження: від трансформації бізнес-моделей та економічної діагностики підприємств будівельного девелопменту до багатокритеріального оцінювання збалансованості портфеля, ідентифікації латентних економічних дисбалансів та формування економічної адаптивності підприємств.

Зокрема, у матеріалах, поданих до рецензування, представлені публікації про трансформацію бізнес-моделей будівельних підприємств, інтегративну діагностику економічної спроможності, багатокритеріальне оцінювання економічної збалансованості портфеля проєктів та ідентифікацію латентних дисбалансів. Опубліковані праці відображають основні положення дисертації, її наукову новизну, методичний інструментарій і результати прикладної апробації та забезпечують належний рівень представлення результатів дослідження у фаховому науковому середовищі.

10. Дотримання принципів академічної доброчесності

Аналіз дисертаційної роботи та представлених публікацій дає підстави констатувати, що виклад матеріалу побудовано із дотриманням загальноприйнятих принципів академічного письма та належного посилання на використані наукові джерела.

На титульному аркуші дисертації здобувачем зазначено, що робота містить результати власних досліджень, а використання ідей, результатів і текстів інших авторів супроводжується відповідними посиланнями на джерела.

Особистий внесок здобувача у працях, підготовлених у співавторстві, розмежовано; у дисертації використано лише ті положення й результати колективних публікацій, що належать П. П. Шилюку як автору.

За результатами змістового аналізу дисертації не виявлено ознак підміни авторства, некоректного присвоєння результатів інших авторів або використання чужих наукових положень без належного посилання. Цитування наукових джерел здійснюється у контексті відповідних теоретичних і методичних положень; бібліографічний апарат роботи є значним і відповідає міждисциплінарній природі дослідження.

За змістом поданої дисертації, характером цитування, представленням особистого внеску та оформленням використаних джерел робота відповідає принципам академічної доброчесності.

11. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертаційна робота характеризується логічною структурою, внутрішньою єдністю та послідовним розгортанням наукового задуму.

Логіка дослідження побудована від формування теоретико-методологічного базису економічних дисбалансів — через розроблення інструментарію їх ідентифікації та оцінювання — до вибору диференційованих механізмів стабілізації й сценарних траєкторій відновлення.

У першому розділі сформовано теоретико-методологічний базис дослідження; у другому — методологію ранньої діагностики, систему індикаторів і режимну класифікацію; у третьому — стабілізаційний інструментарій, сценарні моделі, емпіричну верифікацію та систему механізмів структурно-ресурсної, фінансово-інвестиційної й операційної стабілізації.

Матеріал викладено академічною українською мовою з використанням сформованого понятійно-категоріального апарату економіки підприємства. Таблиці, рисунки, аналітичні конструкції та економіко-математичний інструментарій є складовими єдиної методологічної системи та сприяють аргументації отриманих результатів.

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків; загальний обсяг без додатків становить 283 сторінки, основний текст — 227 сторінок, робота містить 41 таблицю, 12 рисунків та 294 найменування у списку джерел.

12. Загальний висновок та рекомендація щодо подання дисертації до захисту

ВВАЖАТИ,

що дисертаційна робота **Шилюка Петра Петровича** на тему **«Економічні дисбаланси та механізми стабілізації підприємств**

будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності», подана на здобуття ступеня доктора філософії за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка», є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, у якому одержано нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне теоретичне, методичне та прикладне значення для розвитку економіки підприємства та економіки будівельного девелопменту.

У дисертації розв'язано актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад і формування методичного забезпечення ідентифікації, оцінювання та подолання економічних дисбалансів підприємств будівельного девелопменту на основі визначення режимів їх функціонування, оцінювання компенсаційного потенціалу та обґрунтування диференційованих механізмів стабілізації в умовах системної невизначеності.

До найбільш суттєвих результатів роботи належать розвиток теоретичного трактування економічного дисбалансу підприємства, формування морфологічної типології та причинно-наслідкової архітектури дисбалансів, розроблення багаторівневої системи ранньої діагностики, формування режимної моделі економічного функціонування підприємств, удосконалення інструментарію вибору стабілізаційного впливу та розроблення сценарних траєкторій відновлення економічної спроможності.

За актуальністю теми, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням, обґрунтованістю та достовірністю отриманих результатів, повнотою їх апробації й оприлюднення, самостійністю виконання дослідження, дотриманням принципів академічної доброчесності, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, та **Вимогам до оформлення дисертації**, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 зі змінами.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу **Шилюка Петра Петровича «Економічні дисбаланси та механізми стабілізації підприємств будівельного девелопменту в умовах системної невизначеності»** до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

2. Порушити перед Вченою радою Київського національного університету будівництва і архітектури клопотання про утворення разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту дисертації Шилюка Петра Петровича.

3. Запропонувати такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:
НОВИКОВА Іннола Вікторівна — доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту в будівництві Київського національного університету будівництва і архітектури.

Рецензенти:

ШПАКОВА Ганна Валентинівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри будівельних технологій Київського національного університету будівництва і архітектури;

ПЕТРУХА Ніна Миколаївна — кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту в будівництві Київського національного університету будівництва і архітектури.

Офіційні опоненти:

БАЖЕНОВА Олена Володимирівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

ФЕДУЛОВА Ірина Валентинівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Державного торговельно-економічного університету.

Рішення прийнято одноголосно.

Результати голосування:

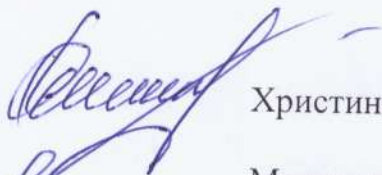
«За» — 32;

«Проти» — немає;

«Утрималися» — немає.

Головуюча на засіданні
Професор кафедри менеджменту
в будівництві.
д.е.н., професор

Секретар засідання
к.е.н., професор

Христина ЧУПРИНА

Мирослава ЗІНЧЕНКО

Підписи д.е.н., проф. Чуприни Х. М. та
к.е.н., проф. Зінченко М. М.

ЗАСВІДЧУЮ

Секретар Вченої ради КНУБА

Микола КЛИМЕНКО